

Kas sukliudys žingsniams į nebūtį?

Autorius: Irena Nagulevičienė, Naujienos, Kauno apskritis, Jonavos rajonas, 2009 12 08, psl. 6

Teigiama, kad pasaulyje nusižudo daugiau žmonių, nei jų netenkama karuose. Maždaug kas 40 sekundžių vienas asmuo pasirenka mirtį. Kas trys sekundės kas nors mėgina nusižudyti. Mūsų rajone per vienuolika šių metų mėnesių užregistruota dvylika savižudybių.

Juodoji statistika

Visi mūsų rajono gyventojai, nusprendę pasirinkti mirtį, buvo vyrai. Jauniausias asmuo teturėjo vos 20 metų. Vyriausias savižudis buvo gimęs 1951-aisiais.

Pasak Jonavos rajono policijos komisariato Organizacinio skyriaus viršininko Mindaugo Juknio, visi pasirašiusieji sau nuosprendį, išskyrus vieną, pasirinko kilpą. Keturi vyrai gyveno kaimo vietovėse, likusieji registruoti Jonavos mieste. Pareigūno teigimu, daugiau negu pusė nusižudžiusiųjų tuo metu buvo blaivūs.

"Nė vienas asmuo prieš mirtį nepaliko atsisveikinimo laiškelių, tad jų tokio kelio pasirinkimo priežastis galima tik spėlioti. Dažniausiai tikrosios priežasties nežino net jų artimieji", - sakė M.Juknys.

Padaugėjo paauglių savižudybių

Moksliniai tyrimai liudija, kad daugelis savižudžių nesugeba išgyventi sunkių ekonominių sąlygų. Pavyzdžiui: maždaug prieš 40 metų 100 tūkstančių lietuvių tekdavo 25 savižudžiai, 1985-aisiais - skaičius ūgtelėjo iki 35. Nuo 1986-ųjų, prasidėjus reformoms ir kilus Sąjūdžio judėjimui, mirtininkų truputį sumažėjo. Bet nuo 1991-ųjų savižudybių kreivė vėl pakilo maždaug nuo 26,5 iki 46 savižudžių 100 tūkst. gyventojų. O 2000-aisiais nusižudžiusiųjų skaičius 100 tūkst. lietuvių siekė 46,6. Tuolaik buvo sukurta Savižudybių prevencijos programa, tačiau ji ligi šiol dūli valdininkų stalčiuose, jai neskiriamas finansavimas.

Statistikos departamento duomenimis, per pirmąjį šių metų pusmetį 100 tūkst. gyventojų teko 34 savižudžiai, pernai per tą patį laikotarpį rodiklis buvo 33,1. Skaičiai bauginantys, nes Europos kraštuose mirtį pasirenka tik apie 10 asmenų iš 100 tūkst. asmenų.

Greta savižudybių turėtų būti ir kita eilutė, rodanti ketinimus nusižudyti. Ketinimų nusižudyti yra keliskart daugiau nei nusižudžiusiųjų. Mokslininkai, tyrinėjantys savižudybes, teigia, kad per pastarąjį dvidešimtmetį vyrai žudosi šešis kartus dažniau negu moterys. Lietuvoje savo noru iš gyvenimo pasitraukia daugiausia 40-50 metų asmenys, savižudybę pasirenka šešiasdešimtmetį perkopusios moterys. Per pastarąjį dvidešimtmetį užregistruota 55 proc. daugiau paauglių nusižudymų.

Priežasčių niekas nežino

M.Juknio teigimu, savižudybių priežastys dažniausiai susijusios su sunkiu materialiniu gyvenimu, darbo netektimi, nesantaika šeimoje, alkoholizmu.

"Kiekvieną kartą nusižudžius žmogui, pasigirsta įvairių kalbų. Tačiau priežasčių tikriausiai niekas negali tiksliai įvardyti. Jeigu velionis randamas kilpoje, tai abejonių nekyla, kad tai tikrai savižudybė. Tačiau pasitaiko avarijų, kai žūsta žmogus, randama skenduolių. Spėjama, kad tai nelaimingas atsitikimas. O galbūt pilietis pasirinko tokį savižudybės kelią?" - retoriškai klausia pareigūnas.

Rajono vyriausiasis prokuroras Kęstutis Jogminas taip pat konstatuoja, kad pirmiausia apžiūrimas lavonas, ar nėra ant kūno smurto žymių. Jeigu jų nėra, prieinama prie išvados, kad žmogus pasirinko mirtį. Anot ilgametę patirtį turinčio prokuroro, atvejų, kad pilietis būtų privestas prie savižudybės, pasitaiko labai retai.

Aplenkė mirties akimirka

Pavyko pasikalbėti su keliais asmenimis, kurie buvo nusprendę nusižudyti, tačiau, jų žodžiais tariant, "viskas baigėsi laimingai".

Vienas miesto gyventojas, vadinkime jį Pranu, prisipažino, kad mintis apie savižudybę jį persekiojo apie mėnesį. "Kai buvo naikinami etatai darbe, gavau atleidimo lapelį - tapau bedarbiu. Mano šeimoje augo du vaikai, žmona laukė trečiosios gyvybės. Tad aš buvau jų maitintojas. Sužinojęs, kad būsiu atleistas, kurį laiką dar nesuvokiau, kas manęs laukia. Košmarai prasidėjo tada, kada baigėsi pinigai. Naktimis kankino nemiga, mačiau, kaip darbo netektis slegia besilaukiančią žmoną. Viena kartą pagalvojau apie nusikaltimą. Bet greit atmečiau tokią mintį: juk kalėjimas dar labiau prislėgs ir taip nepritekliuose gyvenančią šeimą. Vis dažniau ėmiau galvoti apie savižudybę. Patikėkite - pasiryžau. Kai visi miegojo, atsikėliau, atėjau į virtuvę svarstydamas, kur pasikabinti. Bet keistas jausmas traukė dar kartą sugrįžti į miegamąjį, atsisveikinti su vaikais, žmona. Tuo tarpu ji pabudo ir mane pašaukė. Atsiklaupiau prie lovos ir pravirkau. Kaip vaikas. Ji, tarsi atspėjusi mano sprendimą, nuramino, kad viskas susitvarkys. Išaušus kreipiausi į giminaičius, papasakojau sunkią padėtį. Padėjo. O vėliau suradau darbą, menkai mokamą, bet vis šis tas. Gimė dukrelė. Mane aplenkė mirties akimirka", - prisiminė vyriškis.

Keturiasdešimtmetė moteris, nebegalėdama ilgiau tvirti meilužio, kuris turėjo savo šeimą, pasityčiojimo ir smurto, pasirinko kitokį pasitraukimo iš gyvenimo būdą: "Ištrūkusi iš įtūžusio vyriškio, skaudančia galva, sutinusi veidu nubėgau prie geležinkelio ir atsisėdau ant bėgių. Nenumaniau, kada turėtų atvažiuoti traukinys. Tikėjaisi sulaukti ir baigti kančias. Ilgai sėdėjau, balsu raudojau ir laukiau išsivadavimo. Bet traukinys vis nevažiavo. Šaltis "išblaivē" pro tą. Pasiryžusi kovoti su smurtautoju, sugrįžau į namus, bet jo neberadau. Prisiečiau sau daugiau

nebendrauti su juo. Taip ir padariau. Bijau pagalvoti, kas galėjo atsitikti, jeigu tuoliai būtų važiuavęs traukinys. Našlaičiu likęs mano dvylikametis sūnus augtų vaikų globos namuose."

Medikų pareiga - išgelbėti gyvybę

Jonavos ligoninės Reanimacijos skyriaus vedėjas Aleksandras Bartusevičius teigia, kad pastaruoju metu ketinančių nusižudyti suaugusiųjų sumažėjo. Būna vienetinių atvejų. Tačiau ir jų, gydytojo teigimu, jau seniai pasitaikė.

Medikas teigia, kad žudosi žmonės, turintys psichikos patologijų. Kartais liga gali būti užslėpta, tad iš šalies sunku pastebėti artimojo ar kolegos elgesio pokyčius.

"Jeigu į skyrių atgabenas pilietis, mėginęs nusižudyti, pirmiausia dedame pastangas, kad jis būtų išgelbėtas. Mes į akis jam nelendame ir neklausinėjame, kas paskatino rinktis kilpą ar saują migdomųjų. Jeigu atsigavęs "savižudis" prasitaria, kad vis tiek "padarys savo", tai yra nusižudys, tokį asmenį perduodame psichiatrijos specialistams. Ne paslaptis, kad yra žmonių, kurie užsispyrusiai siekia tikslo ir žudosi po kelis kartus, kol pagaliau pavyksta tai padaryti", - sakė A.Bartusevičius.

Pastaraisiais metais Lietuva pasiekė rekordą - pasaulyje vėl pirmauja savižudybių skaičiumi. "Baisiausia yra tai, kad panorusiųjų mirti amžius jaunėja", -akcentavo Reanimacijos skyriaus vedėjas.

Išvaduoti gali atviras pokalbis su žmogumi

Psichologė Jurgita Diršienė: "Asmenį, pasiryžusį suvesti sąskaitas su gyvenimu, galima išgelbėti. Pastebėjus pasikeitusią elgseną ar netikėtą uždaramą, reikia nepalikti tokio žmogaus vienetinėje, bet stengtis kuo atviriau pasikalbėti su juo, kartu išeiti pasivaikščioti ar pasiūlyti drauge padirbėti. Daugelis sako, kad sunku pastebėti žmogaus išgyvenimus. Artimieji, gerai pažįstantys savo giminaiti, neturi būti abejingi elgesio pasikeitimui - nervingumui, nemigai, kitokiems naujiems požymiams. Nereikia būti abejingiems išreikštomis mintims apie nusibodusį gyvenimą, norą greičiau jį baigti. Dažniausiai užuomina būna perspėjimas tiems, kurie tuokart yra šalia. Todėl su giminaičiais, šeimos nariais būtina pabendrauti kiekvieną vakarą, aptarti dienos įvykius, atsiradusias problemas. Tik buvimas šalia, patarimas ir pokalbis gali atitolinti juodą mintį apie savižudybę."